

Aan De Minister

nota

Kamerbrief over de resultaten van de 41ste
ICAO Assembly 27 september – 8 oktober 2022

TER BESLISSING

Datum

17 oktober 2022

Onze referentie

IenW/BSK-2022/237657

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afdeling Internationale
Bereikbaarheid

Beslistermijn

20 oktober 2022

Bijlage(n)

3

Aanleiding

Bijgevoegd treft u de informatieve brief aan die is gericht aan de Tweede Kamer (bijlage 1) waarin u de resultaten van uw inzet en de inzet van de Koninkrijksdelegatie tijdens de 41ste Algemene Vergadering van de internationale burgerluchtvaartorganisatie (ICAO Assembly) van 27 september tot 8 oktober 2022 toelicht en daarbij ingaat op de – voor Nederland – belangrijkste politieke thema's.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd in te stemmen met bijgevoegde Kamerbrief en deze, conform uw toezegging tijdens het commissiedebat Luchtvaart d.d. 6 oktober, vóór de ingang van het herfstreces op 21 oktober a.s. te versturen aan de voorzitter van de Tweede Kamer.

Krachtenveld

De Nederlandse inzet tijdens de mondiale Assembly is afgestemd met de partners in het Koninkrijk en met de EU en de overige lidstaten van de ECAC organisatie.

Toelichting

U informeert de Kamer over uw inzet en resultaten tijdens de ICAO Assembly en over de voor Nederland politiek belangrijke uitkomsten tijdens de ICAO Assembly, te weten:

1. De thema's en uitkomsten van de bilaterale gesprekken met meerdere lidstaten waaronder de artikel 84 (Chicagoverdrag) procedure tegen de Russische Federatie (RF) vanwege de MH17;
2. De uitkomsten van de ICAO Raadsverkiezingen (zie de bijlagen 2a, 2b en 2c), in het bijzonder over de zetel voor de Abis rotatiegroep en de positie van de Russische Federatie in de Raad;
3. De uitkomsten van de duurzaamheidsagenda van de ICAO en de onderhandelingen dienaangaande met twee belangrijke klimaatonderwerpen;
4. Overige resultaten van de ICAO Assembly onder meer op het terrein van veiligheid, luchtverkeer, security en facilitatie.

Ad 1.

U geeft in de brief aan dat u bilaterale gesprekken heeft gevoerd met verschillende lidstaten en noemt kort de onderwerpen die besproken zijn w.o. de MH-17 zaak, de klimaatdossiers van de ICAO en de gevolgen van de Covid pandemie voor de sector. Ook heeft u diverse lidstaten uitgenodigd om deel te

nemen aan het Safer Skies Forum en de Amsterdam Drone Week die beiden in 2023 plaatsvinden in Nederland.

Ad 2.

U informeert de Kamer over het feit dat de Russische Federatie (RF) niet is herkozen in de ICAO Raad en dat de Abis groep via de kandidatuur van Oostenrijk haar zetel heeft behouden.

Ad 3 .

Duurzaamheidsuitkomsten

- Op basis van de uitkomsten van de 41ste Assembly zal de Raad van ICAO moeten gaan bepalen hoe met name de resolutie over het lange termijn doel moet worden uitgevoerd. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over het instellen van een monitoringsystematiek, over financiering voor met name ontwikkelingslanden om in verduurzaming te kunnen investeren en over het vaststellen van een mondiale doelstelling voor duurzame brandstoffen
- In ons beleid hebben we afgesproken om een ambitieuzere doelstelling te omarmen, zoals netto nul CO₂-emissie in 2050, zodra er op mondiaal niveau hierover overeenstemming is bereikt. Daarnaast zouden Nederland en Europa kunnen denken aan een sneller tijdpad om netto nul CO₂-emissie te bereiken, zodat ontwikkelingslanden meer tijd krijgen om hun luchtvaart te verduurzamen.
- Voor veel landen was het begrip '*mutual benefit*' een belangrijke randvoorwaarde voor steun aan de resolutie. Hierbij moeten we rekening houden bij het bepalen van onze strategie, waarbij daadwerkelijk sprake zou moeten zijn van overdracht van kennis en technologie.
- De snelheid waarmee de luchtvaart herstelt bepaalt de effectiviteit van de aanpassingen aan *CORSIA*. In 2024/2025 zal sprake zijn van de volgende periodieke evaluatie, waarvoor de Raad van ICAO de opdracht heeft gekregen om een methodologie nader uit te werken.

Ad 4.

De Kamerbrief geeft de resultaten weer van de verschillende commissies. Op het gebied van veiligheid heeft de ICAO-Assembly de nieuwe versies van de wereldwijde plannen voor *luchtvaartveiligheid* (GASP) en *luchtvaartnavigatie* (GANP) vastgesteld. Deze plannen worden gebruikt door de lidstaten om hierop hun eigen nationale plannen te baseren.

Er zijn afspraken gemaakt over het omgaan met frequentieruimte ten behoeve van luchtvaartsystemen en het voorkomen van interferentie met andere gebruikers van het radiospectrum. Voor de communicatie-, navigatie- en luchtverkeersdienstverleningssystemen in de luchtvaart is bepaald dat ICAO en lidstaten moeten zorgen voor een goede weerbaarheid tegen verstoringen van deze systemen. Tevens is bepaald dat voor nieuwe toetreders tot het luchtvaartstelsel er goede voorzieningen in de ICAO-standaarden moeten worden getroffen. Het betreft het reguleren van onbemande luchtvaart en operaties in het hogere luchtruim.

Samenwerking tussen luchtvaartautoriteiten, regionaal en in regionale organisaties, wordt verder aangemoedigd. Daarnaast zijn nog vele kleinere technische onderwerpen besproken, die grotendeels verwerkt zijn in het werkprogramma van ICAO voor de komende drie jaar.

Het werkprogramma van het *juridisch comité*, het juridisch orgaan van de ICAO-organisatie, is goedgekeurd. Het programma ziet onder meer toe op onderzoek naar de voorschriften voor de geschillenbeslechting door de Raad van de ICAO, internationale juridische aspecten van de onbemande luchtvaart, regulering van bedreigingen (waaronder cyber aanvallen) van de internationale luchtvaart. Het werkprogramma besteedt ook aandacht aan processen en procedures die

Datum

17 oktober 2022

Onze referentie

IenW/BSK-2022/237657

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afdeling Internationale
Bereikbaarheid

Aan

De Minister

Bijlage(n)

3

verdragsstaten in staat moeten stellen te voldoen aan hun luchtruimverplichtingen.

In het *economische comité* is gesproken over de wijze waarop lidstaten en ICAO kunnen bijdragen aan het herstel en de weerbaarheid van de luchtvaartsector in de nadagen van de Covid pandemie. Verder is gesproken over liberaliserings-thema's in de luchtvaart en de waarborgen die daarbij nodig zijn. Ook zijn mogelijkheden verkend om de economische dimensie van andere ICAO thema's in het werkprogramma van de ICAO op te nemen, bijvoorbeeld de commerciële en financiële kant en impact van drones.

In het administratieve comité is de bedrijfsvoering van de ICAO organisatie zelf aan de orde geweest zoals de driejaarlijkse begroting.

Ten aanzien van *facilitatie* van passagiers en cargo heeft de Nederlandse delegatie zich actief ingezet voor de volgende onderwerpen: de noodzaak van een wettelijk kader en de harmonisatie van de assistentie aan slachtoffers van luchtvaart ongelukken en hun familieleden, het belang van een goede assistentie aan mensen met een beperkte mobiliteit dit mede gezien de vergrijzing van de bevolking, de voordelen van digitalisering van documenten (ook vanuit milieuoogpunt) in het cargo proces, en tenslotte voor de structurele opname van gezondheids-gerelateerde expertise in de ICAO structuur.

Met betrekking tot *Cybersecurity* heeft de ICAO Assembly kennisgenomen van de werkzaamheden die de afgelopen drie jaar zijn uitgevoerd door de verschillende ICAO cyber expertgroepen. De ICAO Assembly keurde de nieuwe interne ICAO cybersecurity bestuursstructuur en de ontwikkeling van diverse initiatieven goed, w.o. het belang van richtlijnen voor het uitvoeren van cyber risk-assessments, de verbetering van het *ICAO cybersecurity framework* en de implementatie van een cybersecurity cultuur in lidstaten en *capacity building*. Ook de coördinatie tussen luchtvaart entiteiten en andere relevante cybersecurity entiteiten binnen een lidstaat moet gewaarborgd worden. Het belang van cybersecurity trainingen is eveneens besproken.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Datum

17 oktober 2022

Onze referentie

IenW/BSK-2022/237657

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afdeling Internationale
Bereikbaarheid

Aan

De Minister

Bijlage(n)

3

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
Bijlage 1	Kamerbrief resultaten ICAO Assembly	De Kamer wordt geïnformeerd conform een toezegging over de resultaten van de ICAO Assembly
Bijlage 2	Uitkomsten ICAO Raadsverkiezingen	De Kamer wordt geïnformeerd over de stemuitslagen van de ICAO Raadsverkiezingen